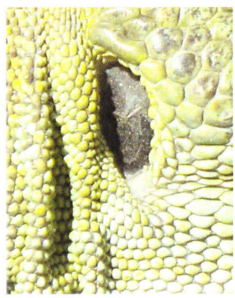

Llangardaix ocel·lat *Timon lepidus*

El saure més gros que trobem a la nostra comarca i arreu dels Països Catalans és el llangardaix ocel·lat: pot arribar als 60 cm de longitud i encara alguns autors en citen de fins a 90 cm. El cap i el cos poden amidar a l'entorn dels 20 cm de longitud, mentre que la cua és de 1'5 a 2 vegades més llarga. El llangardaix ocel·lat mostra un aspecte general robust amb el cos gruixut, el cap gran i ample (més en els mascles que en les femelles) collaret ben definit i cua d'ampla base. La coloració dels adults és verd clar, a voltes tirant a verd groguenc o a verd marronós, ben reticulat de negre. Als costats destaquen els ocels blau cel, taques de forma arrodonides que abasten unes quantes escates disposant-se en quatre fileres al llarg del cos de l'animal. Els dessotes són de color groc uniforme. Les femelles tenen els tons més bruns i els ocels menys marcats, mentre que els animals més vells mostren aspecte més negrós.

Els joves són de color més o menys uniforme verd oliva, tacats amb ocels rodons blancs i vora negra alineats transversalment per tot el cos. L'iris que de grans se'ls tornarà vermellós és de color groc. A part dels aspectes de coloració, la diferència més emprada per assegurar la identificació i no confondre'l amb el lluert (*Lacerta bilineata*) es troba en l'escata occipital que és molt més ampla a la part més propera al coll.

El llangardaix ocel·lat és una espècie no massa estricta pel que fa a l'hàbitat i per això pot ocupar biòtops molt diversos; de fet, el trobem des de les dunes fins als boscos esclarissats. Segurament els condicionants d'hàbitat li vénen definits sobretot per suficient espai obert com per poder insolar-se i per la disponibilitat de refugis permanents bé siguin en caus als marges, sota pedres o en escletxes de troncs, roques o murs. Encara que no d'una forma tan limitant, també tendeix a escollir indrets on clapes de cobertura vegetal densa i sovint espinosa li ofereixin disponibilitat també de refugis temporals. Així el trobarem en boscos clars, clarianes forestals, i sobretot ecotons o espais de transició entre la massa forestal i l'espai rural divers bé sigui aquest conreu, pastura, camins, etc.

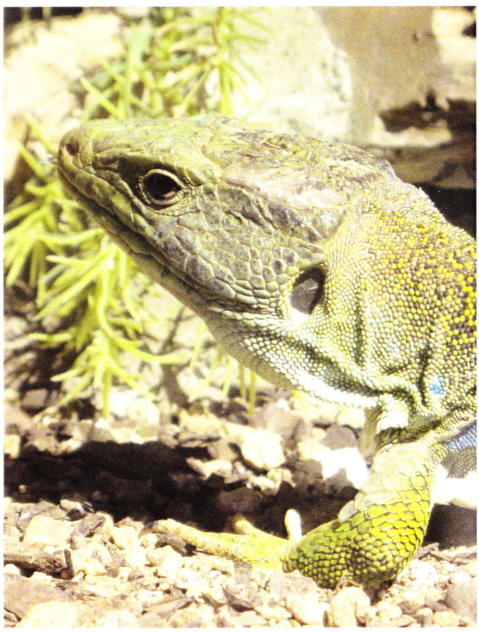

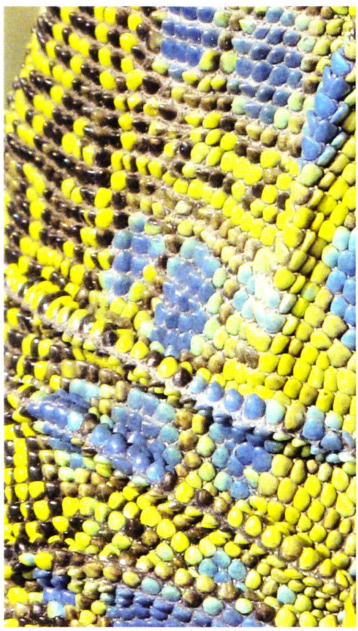
El llangardaix ocel·lat el podem trobar arreu de la Península Ibèrica excepte al nord de Galícia, de la serralada cantàbrica i d'Euskal Herria. També és present a la França mediterrània, al nord-oest d'Itàlia i al nord-oest d'Àfrica. Al Països Catalans, manca a les Illes i a les altes muntanyes pirinenques. És freqüent prop de la costa i a les terres baixes i montanes, i s'enfila pels vessants solells de les muntanyes mitjanes, essent més rar a la resta. Encara que arriba als 3000 m al sud de la Península Ibèrica i als 2000 a solells pirinencs, en general els costa superar els 1500 m d'altitud i experts situen

la seva altitud mitjana als 500 m a l'estatge montà. De fet es tracta d'un animal bastant termòfil amb uns requeriments climàtics de temperatures elevades pel seu desenvolupament normal. Així, no es troba per sobre la isoieta dels 1200 mm de pluviometria ni tampoc per sota dels 6º C de temperatura mitjana anual. En principi, aquestes limitacions climàtiques no comporten cap impediment per la presència de llangardaix ocel·lat a la Garrotxa. La realitat, però, és que se n'ha obtingut menys de la meitat d'observacions que de lluert (*Lacerta bilineata*). Aquesta menor distribució de llangardaix ocel·lat a la Garrotxa entenem que pot obeir a dues raons: d'una banda, a la rarificació ben manifesta d'aquesta espècie a les muntanyes de l'oest i nord-oest comarcal, reflectida clarament en la pobresa de dades d'aquests indrets; i d'altra, que la cobertura forestal intensa de gran part de la muntanya garrotxina rarifica molt aquesta espècie, molt necessitada de punts d'insolació i això li comporta una menor densitat d'ocupació que la fa més difícil de localitzar. Així, el llangardaix ocel·lat apareix a la Garrotxa en aquells indrets ben assolellats on les condicions de relleu i cobertura vegetal li permeten una suficient insolació i aquest factor se sobreposa a una presència general decreixent de llevant a ponent, fet que coincideix amb l'apreciació del llibre *Els amfibis i els rèptils de Banyoles* que el llangardaix ocel·lat s'estén per tota la comarca del Pla de l'Estany, però es va fent més escàs quan més a ponent, és a dir, com més cap a la Garrotxa ens situem i és a les zones asolellades més properes a l'Empordà on més abunda. A Osona se'l considera comú i distribuït arreu fins als 1200 m, però també preferentment en ambients solells, secs i pedregosos amb cobertura vegetal arbustiva i herbàcia que no supera el 25% del recobriment.

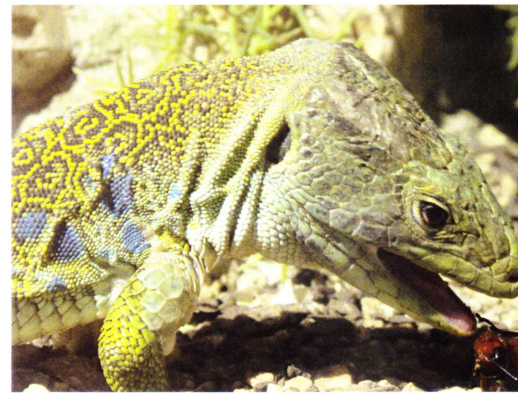

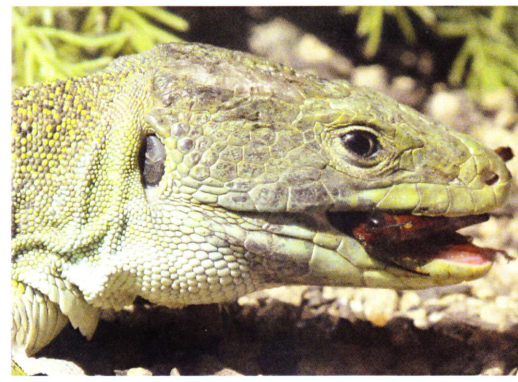

Observació aquesta darrera que sembla prou indicativa per ajudar-nos a entendre la moderada presència de llangardaix ocel·lat a la Garrotxa.

És a dir, que el llangardaix ocel·lat a la nostra comarca és més comú als espais oberts del llevant i sud comarcal més mediterranis i es va rarificant com més a ponent, més altitud, més bosc i més fred, si bé també es troba a llocs com l'entorn d'Olot (es reprodueix, per exemple, al prat del Triai i al Montsacopa); en aquests indrets de més elevada pluviositat i baixa temperatura, cada cop resta més reclòs en els pocs recers solells i alhora suficientment oberts.

El llangardaix ocel·lat s'alimenta bàsicament d'invertebrats, sobretot coleòpters però també d'ortòpters, miriàpodes, gasteròpodes, lepidòpters, himenòpters, aràcnids, etc. Encara que no sigui massa conegut, una part, que pot xifrar-se a l'entorn del 10%, de l'alimentació del llangardaix ocel·lat es basa en components vegetals com llavors i fruits. I finalment, en un percentatge inferior a l'1% pot consumir algun vertebrat com algun saure petit o ocell de niu. Arriben a la maduresa sexual a partir del tercer any, encara que algun mascle pot arribar-hi al segon. L'aparellament s'esdevé a finals de primavera, entre l'abril i el maig. El mascle mossega la femella al costat mentre li introdueix un dels seus hemipenis. La posta, d'entre 6 a 20 ous amb unes mitjanes al voltant de 12, s'efectua entre maig i juny, en el terra a una profunditat d'entre 7-9 cm. La incubació s'allarga

uns tres mesos possibilitada per una temperatura a l'entorn dels 25-30º. Els llangardaixos només de néixer amiden 5 cm de cap i tronc. La hivernació a la Garrotxa sembla que s'efectua d'octubre a març. A Banyoles, Massip recull que comencen a sortir a finals de febrer. Altres autors refereixen que a Almeria i Alacant mostren activitat tot l'any. Com tots els saures, té molts possibles depredadors: mamífers carnívors, com la guilla (*Vulpes vulpes*), la geneta (*Genetta genetta*) o el gorjablanc (*Martes foina*); tot tipus d'àguiles, especialment les àguiles marcenques (*Circaetus gallicus*), rapinyaires nocturns com el duc (*Bubo bubo*) o l'òliba (*Tyto alba*) i altres saures com la serp blanca (*Rhinechis scalaris*) o la verda (*Malpolon monspessulanus*). Per evitar-los tan punt com detecta risc (mostra una conducta d'alerta a uns 20 m de distància) s'encaua sota roques o en forats als talussos o marges o bé s'esmuny entre l'espessa vegetació espinosa. Les seves necessitats d'insolació juntament amb el seu gran tamany són causa d'una gran sinistralitat viària. És de suposar que en comarques com la Garrotxa de climatologia ja de per si un xic adversa per aquesta espècie i alhora donada la densa cobertura vegetal, la tendència a escollir carreteres per insolar-se és major que en d'altres indrets que presenten més possibilitats i facilitats ectotèrmiques.

